экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИЙ НАХАЛАЙН

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 23 ОКТЯБРЬ, 1986 ШУ. ★ № 127 (7318). ★ Мах 3 кеп.

СЕРГО ОРДЖОНИКИДЗЕ ВАЬ 100 ШУ ДУЗАШ

СУРТ ТIА: Г. К. Орджоникидзе С. М. Кирови. 1920 шу. (Г. К. Орджоникидзе ваь 100 шу дизара хетаь материалаш ешна 2-чен 4-чен оагIош тIа).

Советски мехка граждана! Эргалонаш — массане а хIаране а гIулахь да! Хьинаре чIоагIде экономикера, общественни вахара ерригача сферашкара революционни хувцамаш!

(КПСС ЦК ТIехьехамашара).

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС Центральни Комитето тIаийача «Молдаве Компарте ЦК, Украина Компарте Кировоградски обкомо, СССР Министерствоме приписки яр цадаьр дадь яхари дIадаккхара хьакъеъ хьара КПСС ЦК решени лерттIа яхоачаш да яхаь» лаха социм тIа белгалдаьккхад. Молдавски ССР, Украински ССР Кировоградски областа партийни, советски органаша, СССР автомобильни промышленноста Министерства коллегеси партиномой боьнонца доаш болчун сурт харцахь тойтар хилийта биш йолаш доаьлхьех КПСС ЦК Политбюро соцамагIа йоагIгIаш йоа вьоаш да ьыла, приписки яр цадаьр дадь яхарцех къовсам доаттабеча бехнтохкам ца хилари либерализми гойтала.

Молдаве пачхьалкхе Iехара харцахьара практика яоарта овлаш хийад, из лечай дуккха предприятей балхахи управление звеньяхи, зене я из кадрашта а, болх тохкам бахьа долаш. Карарча шера уьхаза тохкам бахьа промышленноста а бахача нахь биргвой гIулахьаш дара а хIара пхеагIа предприяте гучадаьккхад приписки яь хилар. Республике хIара шолгIа боьнонца объект тьаьлъяь па йоаьхсаш дIалу. Юрта боьхача хьайбай а дIаюьш йолча майдай а дуккха пхьайбаьхкар ийбдаьйтад, цхий а хьайбой а продукци яккхарен закупкаш яреи боарам лакхбаьб.

Кировоградски, областе хьалъа боахама дуккхача организденна цхьайтагIагIча пхьилетка заданеш кхоачашъьш. лолденнад ялат, шекара свеклан, дуьх, шура-энар Юьртахь экономика дегIабаь. Оьхкарча доза резервани лахарни царех пайда эцарах мегта, цхьабоча кулгалхой боьхонца долдиг дола гIулахьаш къамьяьлца хоздарна пхьа тIа бабинаб, приписка яр къайлакхчъь цар шоаш цадерг боахам доал доаддиг лелаоре. Цу тайнера мотгинаш тохкам бабрата юкъе хIара яьхлагIча предприяте ийбьеннай. Агропромышленни комплексе а шер ра дакъовлаш цадаьр дадь яхилга. Укх тIехьхарча шин шера припискаш укхаза цхьаь яхаззи лакхъенай.

Дуккха шерашка СССР Министерствона цхьа йолча Молдавски Кировоградски обкомо а гIулахьа предприятей балха я парадечоте мотгийта леладу гIулахьаш. Уьхаза иоьадгIенна продукци мехьалъяьхьосту боарама приписка яр. договорни денхараш ихсочачаьдара, социально - культурни доастам бога мехкастаний объекташи юкъейоалаяра харцахьара даннеш тедар. Ленински комсомола цIепарIча автомобильни завода (<Москвич» — ма йоаьхсаш производственни объединени) — керттерча предприятех цхьане. Министерства кулгалхошта ха ца а хови. «Москвич» яхаза автомобилна кердача базонь мо дела тохнамаш дац дальнаш аьнна, боьхонца из ишта доандаше, КПСС XXVII съездага рапорт даларга дIахьа чад гIулаях.

Молдавски ССР, Кировоградски области, СССР Министерствона системе яьча дуьхкача приписка экономически эе дарол совгIа дохкха нравственни зе дахь. Нийсаг Iа яьлча, законаца доаддиг алани, премеи, ихьйлоа воагражденеш ийара къа па хьегаш йоьхача доходанте кы пхьайха а цхьа нинъ хинна дIаэтта уж.

Молдаве Компарте ЦК, парте обкома бюрос. СССР Министерстоца коллегеси партиномой масаг гойташ пачхьалкхе Iехарна компромисс йоацан, лерраIа лоаттабеча къовсаме, цу антигосударственни практикана, цхьаьнакхетарна социальни зулама дуьхьала цаI йола фронт хьежмегадан.

КПСС ЦК-ас белгалдаьйкхад цу тайнера мело яро, КПСС Устава дIадехарашка хьежика, администратце, аппарата балха тIехьоьман лоаттабе бесача партийни организацеша гучахьа, ихьйболча коммунисташа - кулгалхоша эхь па хеташ паччахьалкхенга дарго хоцIира. Цул совгIа а бахача нахь биргвой кхоачам бу ахаш мара доацча гIулахьех, дуьхагIйолча хана цIенхаттта партийни, цхьайолча хана угонени бюрократизма, тIехьарбоах бехнебараш. Дуккхача къаьсегана коллективашка сапап буьйцара цIанкха машар хуьрIгIерта, цхьаьнакхетарна атмосфера цхьаькхеллаяп. Юхьанца партийни организацеи цу белха юстара яьлчай. Цар йоаш гучахьах припискаш, пхьаь дахь яхача факташа ира, принципиальни оценка лан, уж шерра тIабоаьйтад.

Сопам тIа белгалдаьккхар пу тайнера хьал кхы па йиш йоаннIера.

КПСС Центральни Комитето муьIарад дIа. Молдаве Компарте ЦК, Украина Компарте ЦК, Кировоградски обкома, СССР Министерстоца коллегеси партикомои приписки яр цадаьр дадь яхари дIадаккхара къаьсегана КПСС ЦК решенеш йинна чаьхьяьнан.

Приписки яра антигосударственни практика хьадда IаIаккхара тIехьа дола КПСС ЦК дIа дехараш хоачачашъьна цIенхаттта кхоачамбоацара пан хилийтарх Молдаве Компарте къаьлърча секретара н. С. Горбача ю. Госсана ыьтоюр ыьпа, Украина Компарте Кировоградски обкома хьаьлърча секретара в. Н. И. Самылкина чIоагIа беки баьккхар. СССР автомобильна промышленноста министра в. В. Полякова иштта терхам тIабахийтаб предприяте отрасленна цадаьр дадь яхаццех паччахьалкхе Iехарна цIенхаттта кхоачамбоацара

Серго Орджоникидзе вай 100 шу дузаш

Г. К. Орджоникидзе 30- ча шерашка.

ХАЛКЪЕИ ПАРТЕИ ВИЗЗА ВОІ

«Нагахьа санна цхьаннера Сергой оамалцара эгтара дикагІдар фу дар, аьнна, хоатте, из чІоагІа халача хьал тІа оттаву Іа, хІана аьлча, дукха дина ІаІамаш доахкаш саг ва Серго. Долча хІама дика да цу цун эргда хьога, бакъда, хІаране белгалдоаних цун къаьстта хьайна латта, пІаьккха дагІлуш доаца революционни денал, цун духьавала а кийча водаш, Ленина партех бух боаш цун бола тІаьнан, цун сагІа». — яздаьІ А. М. Назаратина.

Бакъда, сакхетарг хилча гІоне, ше ваханан мел яьккхача Хана нъаьхьегача халъхьа къаьнтиш лорадаьІ Серго Орджоникидзес, къовсам лоаттабаьб къаьхьегамхой Советий Іаьдал хьинаре ХьаллацагІа гІеІьа. Новкъосташа «безамен дог ІоІенеш» воІаздаь «массане лоархІан а везаш а» вар Серго — доттагІеи кулгалхой хиларах тарра...».

Сергой Іохаргіоаца чІоагІа оамал яр, хІама ах юкъаГІа цца дитар, халхъаца дог цІена хилар, ше дергда ахьнар диц ца далийтар.

Къулбаседа Кавказа гражданскин тІема халача шераш. Советий Іаьдал «ІаІдисча хана» массаза а доллача хІамана тІехьа принципиальни тешамеи волча Сергойна мегар гІалгІай халъхьара дІакхайкаде: «Шоана ма хой со шоашка цІанхьа а харц ца лийннитта. Тешаллаш, Советий Іаьдало ІаІдисча дуттаргдар шо. Гаьна яр революционни Россе эшалургдоаца эснар шоана новкъосташ де доагІаргдола хан.

Сергох тийшар, цунна тІехьабаьлар.

Малагіа бакъдар дар вІашдухьаленашца дабрбаь духхача къамех бола яьх бахача Къулбседа Кавказа яьккхача 9 й бетта хана Серго халъкъашта массанена везаваличтар?

Из бакъдар дар контрреволюционе корта хьаллъаЙбаьчу эгтара халагІча хана цо Тийрикацарча халкъий съездаш гул а еш, къкъепатача халкъата съезда трибуна тІара духхьал дІакхайкаделг кхинер, цар хъашташ хьаллоашдаш доца большевикий партех дехкараш а доашкаш.

Къулбаседа Кавказа лоаморадинима институто арахийначча Г. К. Орджоникидзе биографе тІа йоаХ: «Цу яьзткъала эттача хана Г. К. Орджоникидзе тІаІийцар Ленина партех къаьнтиш политика дІахьош дуккхача шеташка ІаІанача опыто хьалхаьнкха ца дуьхьала бахьар тІаІийцаш, тІом беш дар Шеча Эскара доакъош кІаІкаазакаш-ца дуьхьала Терски республика оригічача территоре тІа.

Цу халача хана Серго Орджоникидзе яхайк къахьегача гІалгІашка новкъостаІ дар дехаш.

11-ча арме революционни тІема Совета председатель хиннача Я. В. Полуяна яздаьл: «1918 шера 4—5 августа Сорокинскин бичерахоашкин бандаш Владикавказе чухьийхача хана Сергос ГІалгІайче оарцагІйоаних, революционни отрядашца херте а вІтта бІнерахоашца бохабу уж 17 августе Владикавказера ара а боах».

Бичерахоандаца лоаттабаьб тІа къоаме ГІалгІай халъкъа хинна лоархІам белгалдоаккхаш Серго Орджоникидзе Тийрикацарча халкъий Съезда хоахар: «Аз цІаккха а къайлахьоц Советий Іаьдал къаьхьегача гІалгІай халкъа лоІамагІа ioха а чІоагІдаь халар».

ГІаІанна тІо, цхьа дацар, — тІехьагІа хоам бора Серго Орджоникидзе Халичъа Комиссарий Советага. — Хьакхийтар гІалгІай, из лоамарча халкъий авангард, цунна тІехьабаьлар берриге юхебиса ІаІанна. Оаьнца санна хьакхаш ца бацо, беце а, царца безам болаш».

Герз бе долла могарг мел дола берриге къаьхьега гІалгІай Советий Іаьдала тІехьа хІана аЙттар? Цун бахьан дар Мочкъий - Юрта гІалгІай халкъа съезде Сергос дог ІІена кер тохаболийташ дьа къамаьл.

Серго Орджоникидзе гІалгІай халкъа съезде эгтара ирагІдола дош, Іаьттах дола дош, бокъалдар аьлча, из бахьан-долаш къоаста а дир городе Владикавказеи Терски республикеи Советий Іаьдал бахьан латта тІом толаме чакхдалара ГІулаях.

КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма институто арахийначча Г. К. Орджоникидзе биографе тІа йоаХ: «Цу яьзткъала эттача хана Г. К. Орджоникидзе тІаІийцар Ленина партех къаьнтиш политика дІахьош дуккхача шеташка ІаІанача опыто хьалхаьнкха ца дуьхьала бахьар тІаІийцаш, тІом беш дар Шеча Эскара доакъош кІаІкаазакаш-ца дуьхьала Терски республика оригічача территоре тІа.

Цу халача хана Серго Орджоникидзе кхайк къахьегача гІалгІашка новкъостаІ дар дехаш.

11-ча арме революционни тІема Совета председатель хиннача Я. В. Полуяна яздаьл: «1918 шера 4—5 августа Сорокинскин бичерахоашкин бандаш Владикавказе чухьийхача хана Сергос ГІалгІайче оарцагІйоаних, революционни отрядашца херте а вІтта бІнерахоашца бохабу уж 17 августе Владикавказера ара а боах».

Бичерахоандаца лоаттабаьб къаьхьегамхой Советий Іаьдал къаьхьегача гІалгІай халкъа лоІамагІа ioха а чІоагІдаь халар».

ГІаІанна тІо, цхьа дацар, — тІехьагІа хоам бора Серго Орджоникидзе Халичъа Комиссарий Советага. — Хьакхийтар гІалгІай, из лоамарча халкъий авангард, цунна тІехьабаьлар берриге юхебиса ІаІанна. Оаьнца санна хьакхаш ца бацо, беце а, царца безам болаш».

Герз бе долла могарг мел дола берриге къаьхьега гІалгІай Советий Іаьдала тІехьа хІана аЙттар? Цун бахьан дар Республика дІаккхайкаяр хано дІадехаро, Советски Іаьдала чІоагІа ниагкъала дар, Терски Республика оборона штаб Мочкъий-Юрта яр. ГІатеІача денинскеи бІехлашта духьалаРча оборона лини ГІалгІайчеи территоре ГІаьккхимара. Духьалаг Юрта ккаччалца ЙІаьха яр. Советий Іаьдал Нохчийчеи ГІалгІайчеи маре дацар. Ишттача хьалаЙна Горски Советскеи Республика дІакхайкаяро гІо дир денинин-ашта духьала лоамарой хьиларе гІоаттаро. Духьал цхьан ГІалгІайче0 10 зэар сар оттавир, ХІаьта а инзаш цхьатарра дацар. ЧІоагІа къЙза тІом хинначул тІехьагІа дІа а дийцар, йоагІа а йир ГІалгІай юрташ: Долаххи-Юрт, ТІоЙ-Юрт, Мочкъий-Юрт, ГІалма-Йисте, ДІалаьларг Владинкавказ.

ХІ-гІа армеи Астрахане тІехьахьа яьлар. Серго Орджоникидзе Терски совнархоза членашца цхьана ГІалгІайчеи лоамашка вус. Лоамарой тешар Серго Орджоникидзе шоай цІагІа хилар бахьан долаш Советий Іаьдал котдаргхиларах.

Лоамарча къаьхьегамхоша могаш дола новкъостаІ дора Серго Орджоникидзена, цун дезала, новкъосташа, лоамашка тІехьашка баьннача цІезенахоашта. Йоагаш яр дешнишнита дуьхьала гІайта хинна Нохч-ГІалгІайчеи юрташ. Ишттача ах гІоттабаьра бохиша лоархІам болаш бар В. И. Ленина вайта Серго Орджоникидзе. Къулбаседа Кавказа лоамарошта Советий Іаьдалах тешам болийта Росее Къудебехьи чрезвычайни комиссар. Ха дІаьхьегача Сергой куч-сибат легендарнии дукха дезаши хинна дІаэттар. ГІай бахьан долаш дац хох массанаьна а шоай сар лоархІам хилар: ГІалгІашкахьа гІалгІа, хІинкашкахьа хІирс, Москве эрсе лоархІар цох.

Къаьхьегамхошта цІаккха а вицдуггаеш халъха духхьа везаш пяртс тешаме воІ. Леонидзе соратник Серго Орджоникидзе.

Х. АКИЕВ,
исторически ІилмиЙ кандидат.

СЕРГОС ОАЛАШ ХИННАД: «ПАРТИЙНОСТЬ — ЭГГАРА ХЬАЛХА А МАССАРЕЛ ХЬАЛХА А». ЦУ ХАНА ХИННАЧА ВАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТА КЪОНАЧА КОМАНДИРАШКА, УЖ ІОМАБЕШ ЯЬХАД ЦО «КАРАГІДАЬННАЧОХ КХОАЧАМ ХИЛЕ ЦХЬАН СЕКУНДЕ САТИЙНА МА ІЕ, КУРА МА ДОВЛА ЦХЬАН СЕКУНДЕ, ХІАНА АЬЛЧА КУРАЛ, НОВКЪОСТИЙ, ІОВДАЛАЛ ХЬАХЬОКХИЛГА МАРА ДАЦ ШОАНА».

СУРТА ТІА: Г. К. Орджоникидзен, цун сесаг З. Г. Орджоникидзен, нохч-ГІалгІай делегаце викалаш.

ВАХАРА ТІЕХХЬАРА БЕТТАШ

1936 шера сентябре Сергоа салаІа Кисловодске вахар. Цу хана города видометр-гаьна, Ребровой Буденовски бераШта юкъе малх дина хьожача Георгиевски дукъ тІа хьалъеш яр Нархомтяжпрома сиЙаторий. Из санаторий Сергос ПаЙолаьяр ши шу хьалха. Ше вар из мотт-тиг херкар: цІи хезача «Храм воздуха» юхе санна, керда а цІена а дар ухьажа-ра гІо. Ухьаза хьагІш я гаьнашта юкъе Йоалла город, гаьнагІа маьхье къегаш да ургаІдаха лоамаш, цаона тІехьашкахьа дехка юкъе лечкъаш Кавказа хоза Эльбрус а болаш.

1934 шера Сергос йоахар: «Вай денхарийла да хала а бехнтокаме а болх бан кІаьдбенначуя тІехьагІа наха долла хІама а хургдола санаторий-гІалгІай хьалъе. Царна дарба хиндйтарадаІ совгІа, хоза салолилга а хилийта еза вай...».

ХІаиа, Кисловодске вена волаш. Сергой безам хилар массарел ах хьалха гІишло хьал миШта йотташ я хьажа вахна. Парка ІІанда тІа Іохайна нІезанга са а леІа, цу сахьата санаторе вахар на.

ГІишлоп ёча наст-наста хуларар из.

Сергос енна хинна задани кхоачашъьяр. Георгиевски дукъ тІа санаторе геттара йоккхий корпусаш урагІъяхаяр. Цар кхы а хозьадар горнахьара Іалам.

Сергой шоазтъяр итт шу дала гаргагІертадар. Из ди тІаккхача кІиора хьалха Сергойна духхьа хьалхаІа дешвоазш хинна Орцхонов Хисар вера. Сергойна дика вовзаш вар из: 1919 шера Наркома дохмашта тІех а лаьнна Грузе долхаш тхо ДІадигар вар Орцханов.

Совгіата чокхи дара шийх бустам баккхийтар дийхар Сергойгара Орцхонова.

Серго безаме велавелар: «ХІе, хІе, диталахь из, бокъала ді» — кІмдола кьамаьл доладир цо.

27-ча октябре Питигорске яр Сергой шоазтъе итт шу дизара хеталъ торжественни заседани. Цига ваха тиганзар цо, со цхьаь дІаэкар цига.

Чуеначул тІехьагІа радиотяжемнина юххе Іохайра со, ГІуйрайна диъ сахьат далладаца дидийгар аз диктора шорташта оозагІ: цо ешар ерригача Союза газеташца йоа Сергойна яйта моаршал луш йола телеграммаш.

Юбилей долча дийнахьа доолахарча санаторешца салоІаш бола новкъостий Іуррадиоз моаршал луш дола письмош изваши кхахьийта болабелар.

Делкъа хана парке салоІаш вар Серго, цун аллеел моаршал гучабашкина хана. Из яр Нохч - ГІалгІай республикера делегаци.

Лоамароша Сергойна совгІат делар «ПартІато ennачуна а доттагІчунга а — дуккхавезача Орджоникидзеге ГІалгІай халкъагара» яха цІи йола геттара донкха книжка. Книжка тІа дар Нохч-ГІалгІайчен кхъьегамхой письмо. Гонахьа гІолла дошо хьоаса а баьнкха ера геттара хоза беттагарашш яр цун: лоамашта юкъера хьакъерда-ваш сийрда малх хьежача ГІалгІай къьнварча лоаман юрта сурт дар. Сергойна хьанхачалехьа эзараш болча нахага гІолла чакхданнад из письмо, из геттара донкха книжка, цунна ІІай кулгаш яздабар Нохч - ГІалгІайчен 18042 саго.

Сергос дуккха ха йьккхар совгІатгара хьежащ. Цхьабо-ла ГІалгІай кІоаттабеш дешнаша хахар сайна, тха дегаш-ша-ьха а хьежка пІелг тоІабабар.

Сергона дагадехар гражданскин тІом лъьттача шераш-на ерригача ГІалгІайче0 300 сагал дукхагІа дийна нах ца хиннилгга.

— ХІаьта хІаиз миштад? — хьаттар цо. ГІалгІай, цаІ шоллагІчоа юкъе а лелхаш, дувца болабелар цунна 4/5 дакъа баха нах дийша хилар. Хьалхагіа Ерригача ГІалгІайчене цхьа школа мара яьшар шера кулаий 30 бер дІаэнаш хинна. ХІаиз ГІалгІайчене бІаьш школаш яр, 12 зоар бер, іІамсари йоІи дешна а ягІаш.

Сайре хилар. Бидлиарднер (из эгтара донязкгіа цІа дар) мехка а оттадаь, шу оттадир. ХІама дуаш іІаьнаша хьоаса ца луш къамаьл дора Сергойца. Модж иІаЙенначча бонхийча нахеи мехк далаиза болча кІанташеи истола тІаьра хьал а гІетташ дувдар-шоай яраз долча вахарах, цар доккха баркал йоахар Ленина, сийлахь - йоккхача партена.

Лоамарошца деш хинна къамаьл безамни дог цІенеи дар. Шу чакхдоалаш безаме къамаьл дир новкъоста Дмитрова (тхоца цхьана Кисловодске салоІаш вар из).

Цул тІехьагІа хьалгІеттар Сергос. Цо дъь къамаьл къаьгаи кер тохаболийташ дар. Цо чІоагІа дувдар дІаэкача бабдева ханахи дог гІоэача, къьагача тахаиеках.

Е ловцаш доахаш чакхдоаг-лар из:

«Дуне мелд вахалца хьо!»

«Тха лоамашка да долха хиш юхадерзалца вахалца хьо!»

«Циска муІаш ІІлланда ваханда хьо!»

Сайре геттара безаме чакхъяьлар. Лоамароша шоай ловзар оттадир. Сергос безаме вар, дукха велар, халха бувлача гІалгІашца цхьана гІоварш деттар.

Ах бийса йьлча делегаци город Орджоникидзе дІаэкар, йьлча шоллагІча дийнахьа аз хІамаш хьагулйир Москве дІаяха.

Москве дІа ма ккахьчиге, Сергос цу сахьата наркоматсан-таш гІулаккаш де волаелар.

Сергос Наркомате водар дийнахьа 10—12 сахьат дальча, нагадьа санна парте Центральни Комитете е Совнаркоме заседани ца хилча. Цкъаза Сергос цІагІа а нах тІаэцар. Хан-хиннахьа хІама даадар цо: цкъаза деллинкаташ дуаш дар сарахьа ялх-йорхІ сахьат дальча мара даацар, хІаьта цкъаза бийсан ши сахьат дальча а. Чіоагіа тІа гІерта бора цо болх.

30 декабре сарахьа Сергоа вахар «За индустриализайцию» яха газета пхийтта шу дизара хеталь союзий ЦІагІа торжественни заседаие. Сергос кер тохаболийташ къамаьл дир. Цо дохиклал деш дувдар вай мехка йоккхайча котлонехЬ! Ма бохкхача безамца тІаьхьехар цо дІахо къовсам лоаттабара. Тохаболийташ дар цу къамаьла тІехьага деташ:

— Вай докккхал а деш ала йиш я тахан вай дІаэкъалхашка ухаш беш бола ниъъ цхьан секунда а сощабе моргардолаш низ бац...

Сона хьалхаюка дада вахара тІехьхарча дийнахьа, 1937 шера 17 феврале цо дийша а нулг ялдь а кхьхаташ, Будеине цІерагІна заводе йохьийта телеграмма — НКПС-ана паровозни пуржинаш лоаттадара тІехьахьа цІерагІча діадаккха. Ленина цІерагІча заводен Ижорски заводен металлургически заводстана мастера Малыгина яхьийта телеграмма: «ГІадвахьа со Іа толам баьккха, моаршал да хьога». Йьга архив меттаттагара 1,5 миллион сом ахча ГІалгІоргкомпромо дечаря Сергой революционни «Нагахьа санна дубликаташ йьлча, сенна эшаш да 1,5 м. с.?» Главнредмете гІоллара капиталыи балхий бобрамаш йоаІа Ленинскеи завода дизельшкинашца паровозаш моаллаша письмо. «Куйбышева цІерагІча Коломенски завода бохкоттадеташ хьалхахка латт уьк шера 188 зэар говра низ бола дикъа баха нах дийша хилар. Хьалхагіа Ерригача ГІалгІайчене цхьа школа мара яьшар шера кулаий 30 бер дІаэнаш хинна. ХІаиз ГІалгІайчене бІаьш школаш яр, 12 зоар бер, іІамсари йоІи дешна а ягІаш.

Сайре хилар. Бидлиарднер (из эгтара донязкгіа цІа дар) мехка а оттадаь, шу оттадир. ХІама дуаш іІаьнаша хьоаса ца луш къамаьл дора Сергойца. Модж иІаЙенначча бонхийча нахеи мехк далаиза болча кІанташеи истола тІаьра хьал а гІетташ дувдар-шоай яраз долча вахарах, цар доккха баркал йоахар Ленина, сийлахь - йоккхача партена.

Лоамароша деш хинна къамаьл безамни дог цІенеи дар. Шу чакхдоалаш безаме къамаьл дир новкъоста Дмитрова (тхоца цхьана Кисловодске салоІаш вар из).

Цул тІехьагІа хьалгІеттар Сергос. Цо дъь къамаьл къаьгаи кер тохаболийташ дар. Цо чІоагІа дувдар дІаэкача бабдева ханахи дог гІоэача, къьагача тахаиеках.

Е ловцаш доахаш чакхдоаг-лар из:

«Дуне мелд вахалца хьо!»

«Тха лоамашка да долха хиш юхадерзалца вахалца хьо!»

«Циска муІаш ІІлланда ваханда хьо!»

Сайре геттара безаме чакхъяьлар. Лоамароша шоай ловзар оттадир. Сергос безаме вар, дукха велар, халха бувлача гІалгІашца цхьана гІоварш деттар.

Ах бийса йьлча делегаци город Орджоникидзе дІаэкар, йьлча шоллагІча дийнахьа аз хІамаш хьагулйир Москве дІаяха.

Москве дІа ма ккахьчиге, Сергос цу сахьата наркоматсан-таш гІулаккаш де волаелар.

Сергос Наркомате водар дийнахьа 10—12 сахьат дальча, нагадьа санна парте Центральни Комитете е Совнаркоме заседани ца хилча. Цкъаза Сергос цІагІа а нах тІаэцар. Хан-хиннахьа хІама даадар цо: цкъаза деллинкаташ дуаш дар сарахьа ялх-йорхІ сахьат дальча мара даацар, хІаьта цкъаза бийсан ши сахьат дальча а. Чіоагіа тІа гІерта бора цо болх.

30 декабре сарахьа Сергоа вахар «За индустриализайцию» яха газета пхийтта шу дизара хеталь союзий ЦІагІа торжественни заседаие. Сергос кер тохаболийташ къамаьл дир. Цо дохиклал деш дувдар вай мехка йоккхайча котлонехЬ! Ма бохкхача безамца тІаьхьехар цо дІахо къовсам лоаттабара. Тохаболийташ дар цу къамаьла тІехьага деташ:

— Вай докккхал а деш ала йиш я тахан вай дІаэкъалхашка ухаш беш бола ниъъ цхьан секунда а сощабе моргардолаш низ бац...

Сона хьалхаюка дада вахара тІехьхарча дийнахьа, 1937 шера 17 феврале цо дийша а нулг ялдь а кхьхаташ, Будеине цІерагІна заводе йохьийта телеграмма — НКПС-ана паровозни пуржинаш лоаттадара тІехьахьа цІерагІча діадаккха. Ленина цІерагІча заводен Ижорски заводен металлургически заводстана мастера Малыгина яхьийта телеграмма: «ГІадвахьа со Іа толам баьккха, моаршал да хьога». Йьга архив меттаттагара 1,5 миллион сом ахча ГІалгІоргкомпромо дечаря Сергой революционни «Нагахьа санна дубликаташ йьлча, сенна эшаш да 1,5 м. с.?» Главнредмете гІоллара капиталыи балхий бобрамаш йоаІа Ленинскеи завода дизельшкинашца паровозаш моаллаша письмо. «Куйбышева цІерагІча Коломенски завода бохкоттадеташ хьалхахка латт уьк шера 188 зэар говра низ бола дикъа баха нах дийша хилар. Хьалхагіа Ерригача ГІалгІайчене цхьа школа мара яьшар шера кулаий 30 бер дІаэнаш хинна. ХІаиз ГІалгІайчене бІаьш школаш яр, 12 зоар бер, іІамсари йоІи дешна а ягІаш.

Ший вахара тІехьахьара денойна Серго. 19 феврале хургІолча ВКП(б) ЦК Плеэнуме доклад е чІоагІа кийчлуш вар. 15-чи 16-чи феврале Сергос дуккха ядир, листаллаш тІеи блокнота тІеи тезисаш яйбра.

Баьнца, доклад е ихензар Сергой.

З. ОРДЖОНИКИДЗЕ.
(«Серго Орджоникидзе» яхча книжка тІара).

ЭРГАЛОНАШ ЕЛГА СИХДАРА НАЬКЪАГІА

БЕРКАТ ДОАЛАЧА ТЕХНОЛОГІА

Вай лоалахой болча

ИРАЗЕ ЦА

Нартлас из вІашІтардаь цІа ца довзаш саг ваш. Духха ха йоаІцаш цу чу баха хайнаб механизатор Карагулов Артурел цуи Сесса Любайн барттайна деза1. Керда фусам хьалха уж чубахача, тІехьа пхиъ шу ваза. Из цар шоай кулгашца хьалдаьча цІенна гаьна ян. Цу чу да ихъ комната, газови плита чуталтта нана цІа, лув ча моттиг, кхьиЙола пе мещенеш.

СССР Конституце цІей Карагулов ІагІар дехар вої варна. Из цар шийттаІагІа бер да. ХІаьта вокхкарІвола воІ Алим уж деношка АфІанистане шин интернационални декъ-р ткоачашдаь а вьаьна, цІакхьачар. Ше цІавоагІа не, совхозе балха отта ез. Болх бе дина ай йоІ Оксана а. Юхе диса бераш е школе ухаш, е школе даха ха йоаІцаш да. Пачхьалъ ихено новъьостал ду царна — школе дагІа рашта мах боаІцаш да ари духхара ду, зІа маІчарна пособи тел.

Ерригача республике ІадайІзад цІендь ер Аграра бериате вулгаш. Цесьа мо дуъкъаза ца къа лальад цар кхаш Іадудувча, царна гІулакх деча, ялат чуоІча, Цуя совгІа, дуъкъача шерашка социалистически яхье хьалхалат таш ъьа а воагІа из.

Карагулов ІагІар цІен воргараба дІахьежача гу лакха ломаш, шера кхаш, сомий бешамаш. Иразе вахар кхехк то нахье.

«Кабардино-Балкарская правда»

НАХА ЕЗА МОТТИГ

Орден лелаеча Кизляра общественного ший культурин вахаре ловрхІаме цІей деадир — П. Н. Багратнона цІерагІча музеел 25 шу дизар. Из вІашІйолачча докхка дакха лаьлаш Ленингрздерча Суворовски комиссе Іилмаш балха секретара В. Н. Грусланова, журналиста В. И. Артюхова, краеведаша Н. З. Яблонске, Н. Г. Ананьева, историкаша Д. С. Васильева, А. Д. Давидова, кхьаьчар.

Хьалхарча итт шера музеел общественни р, хІаьта 1972 шера дена паччахьалкхен музей йир цюх. Хьан 700 квадратни метр ба. Цига ДІатарьеннай эзар гаргга экспонат. Цар дувз революци хилалехьа а цул тІехьагІа а дагІа тане дахача къамий ваьхаь, историех, бІьсы, культурах, мехка климатически хьалех, ухьазарча оалхазарех, хьайбаех, оанхарех.

«Дагестанская правда».

ДОТТАГІЛЕН НАЬКЪАШ

Боьхьонца доача дотТагІлен доаІуъ а. Хин на дІаэттад Къ1убсаевс ХІирийчен Пригородни Нохч-ГІалгІай АССР Назрановскни районаш та юкъера доаІуъ. Цу ткаоагІа чакхдийнад ухьаза яразе вІашагІйкетараш, дукха ъьинад дег ТІаІча доагІа ДІаІйа деша ш.

ЧІоагІа торжественно чакхдалъар соаэкарча социалистически яхьа итоогІар. Назрановкерта ца ИЦе байраех ДІаелар Пригородни районе чакхъьълар массане теркам тІехьа Іилма-технически конференци. Цига дакъа ловзар цар КПСС Назрановски районна секретара Л. Б. Амерханова, рай-исполкома председателя заместитела Б. Ю. Кандирова. Керттера дар— опыт дІа-ъьа эцар.

АЙъха бувзамаш да Ялдарерчу № 1 йолчен Черменчеча коьчу-черен школлай хьехархоштен дешархоштен юкъе. Иштта ноайлца дІе-ъьа болхаш. Куртатеча Назраперан дошархой а.

Дъьабаседа - Жирий республикера доттагІ лен пашхьаь Іилмаш Балкхарой АССР-а долх. Интернационални вошал долаш да Ираески районера. Лесвени Урвански районера Ерокхеи ялхча юрташа баха нах.

Доттагілен ъьаст бух бувьилитараш эттера хьалха дешархой ба. Лоалаьха дахача нъьаний халъьа илиеш, хадараш, поэтий стихаш Іомаю цар. Массанена хоза хет царга хьожаш, ладуотеркаш.

«Социалистическая Осетия».

КПСС Нохч - ГІалг Іай обкома кхоалгІча пленумо эргалонаш яраи сихгІа дІа-ъьала ахараи тІаийнача нъьаьгІа шийттаІагІча пятилетка шерашца юрта боалаца вало вой продукци 16—18 процент дукхагІа яккха ъьаш я. Цу даьъьа керттера мотт чиг дІалоацаргъя ялата продукташа.

Пленума решенени тезаме кхоачанъьяра, ялат ма могга дукхагІа дакъхара ЦІенхаьтта къахьийнад карарча шера Назрановски районна районан хьежаме ъьамонна, 3210 гектара тІа ъьалъхедерга ва бола ялат чуйнад, планагІа дакъха доагІар 19 центнер долаш, хІара гектара тІара 30 центнер а доакхъаш. Толаме кхоачашъьыл паччахьалкхенга из лоххара план.

Цхьабакъда, карагІдальначох кхоачам а хинна сонца дага бан, РАПО а, директоре а, специалисташ, механизаторааш. ДІахо йодача хана дІахьалхашка ухилга сихдара, мехка Кхачи программа кхоачашъьыча дукхха дукхаІа ялат дакхзара йола мероприятеш белгал а яьха, уж чакхъьхара шоай низашца ТІадерзадаьдь Назрановски районна ахархоша.

Керттерча мероприятех я 1987 шера интенсивни технологеГІа дукхха дукхагІа ка бола ялаташ ъьалъхедерга 8410 гектара тІа.

10 октябрь хьатІаотташ цох ахаиел совгІа дар ДІадийнад. Къьастча бокхха тергкам тІабе кийтаб лаьтташ дина на жинчдара. Цу дукха низ бодча агрегаташа массех каза обработка еш тоаду из. Къьча беса ъьча, оазамал да фу 4—6 агитместр тІокарІтал долаш Іо а дужаргдолаш, цхьатарра из хьаТІа а даргдолаш ДІадуъ ялат. ТІоадал лоарара и дагІа хьаТІадалитара а сеалкаш ТІера ДІайоаллашкъа натокаш тІа а приятеш белгал а яьха, уж чакхъьхара шоай низашца ТІадерзадаьдь Назрановски районна ахархоша.

Керттерча мероприятех я 1987 шера интенсивни технологеГІа дукхха дукхагІа ка бола ялаташ ъьалъхедерга 8410 гектара тІа.

10 октябрь хьатІаотташ цох ахаиел совгІа дар ДІадийнад. Къьастча бокхха тергкам тІабе кийтаб лаьтташ дина на жинчдара. Цу дукха низ бодча агрегаташа массех каза обработка еш тоаду из. Къьча беса ъьча, оазамал да фу 4—6 агитместр тІокарІтал долаш Іо а дужаргдолаш, цхьатарра из хьаТІа а даргдолаш ДІадуъ ялат. ТІоадал лоарара и дагІа хьаТІадалитара а сеалкаш ТІера ДІаэттад Назрановски районна ахархоша.

Уж ларде а лаьца ялат ДІадуъ боахк механизаторааш. ШийттаалагІча пятилетка шоллагІча шера из хьалъхедерга 8410 гектара тІа.

Цу дукха низ бодча агрегаташа массех каза обработка еш тоаду из. Къьча беса ъьча, оазамал да фу 4—6 агитместр тІокарІтал долаш Іо а дужаргдолаш, цхьатарра из хьаТІа а даргдолаш ДІадуъ ялат. ТІоадал лоарара и дагІа хьаТІадалитара а сеалкаш ТІера ДІаэттад Назрановски районна ахархоша.

Цхьабакъда, карагІдальначох кхоачам а хинна сонца дага бан, РАПО а, директоре а, специалисташ, механизаторааш. ДІахо йодача хана дІахьалхашка ухилга сихдара, мехка Кхачи программа кхоачашъьыча дукхха дукхаІа ялат дакхзара йола мероприятеш белгал а яьха, уж чакхъьхара шоай низашца ТІадерзадаьдь Назрановски районна ахархоша.

Керттерча мероприятех я 1987 шера интенсивни технологеГІа дукхха дукхагІа ка бола ялаташ ъьалъхедерга 8410 гектара тІа.

10 октябрь хьатІаотташ цох ахаиел совгІа дар ДІадийнад. Къьастча бокхха тергкам тІабе кийтаб лаьтташ дина на жинчдара. Цу дукха низ бодча агрегаташа массех каза обработка еш тоаду из. Къьча беса ъьча, оазамал да фу 4—6 агитместр тІокарІтал долаш Іо а дужаргдолаш, цхьатарра из хьаТІа а даргдолаш ДІадуъ ялат. ТІоадал лоарара и дагІа хьаТІадалитара а сеалкаш ТІера ДІаэттад Назрановски районна ахархоша.

Уж ларде а лаьца ялат ДІадуъ боахк механизаторааш. ШийттаалагІча пятилетка шоллагІча шера из х

Грозный тахан. Тухачевское цIергIа улица. А. КАЗЛКОВА сурт.

Серго Орджоникидзе вай 100 шу дузаш

МУЗЕЯ ЗАЛАШКА ГIОЛЛА

Сунженски районе я Г. К. Орджоникидзе цIергIа йола юрт, колхоз, музей, улицаш. Хозачу мегте улиг — Мужече. Цийга я Орджоникидзе музей. ЦIена кор, хоза гаьнаш, безам тIабодаш да цига дагIа Серго Орджоникидзе памятник, Хакиев Махьмада хинача цIеношца йиллиг музей. Из хиннав Орджоникидзе новкъост. Хоза кийтъаьв я музея залаш.

...ЦхьоалагIа заьл. Орджоникидзе вачча гуржий Гореш яхача юртарга цIен манет латт ухаза. Цигарча йоазошца хьагойт 1901 — 1905 шерашца Тифлисерча фельдшерски школе из доаш хилар, 1903 шера РСДРП муIарашка вахав, 1906 шера революционни болх барах Сухуме набахта чувеллав. Цул тIехьагIа г. Баку болх бу, цюлагIа чIюлл из 1908 шера Батумерча набахта, тIаккха Іоазхкайт Ангарски крарча Потаскуй яхача юрта. Из дерга хьагойташ я из маьнг а, цу цIагIарга кхыдола документаш а.

Шийна теха ха ыыккхачу тIехьагIа. 1911 шера Париже Ленин воача Серго, 1912 шера Пражски конференце дакъа лоацаш хул. Цигарга цIавеча, пачхьаьа Іаьдла, кхо шу ха тох цуккха Шлиссельбургски крепосте цIаьстабе. Цул тIехьагIа массаза а ваха аьина Якутерча Покровски яхача юрта Іоазхийт из. Октябрьски революци ыыккхачу тIехьагIа. Советски Іаьдлат отгадеш чIоагIа болх бу Орджоникидзе. 1918 шера 9 апреле из хьоававу Кавказе, Росси къудбе-хьен Чрезвычайни комиссарала.

Музея шоллагIча заье хьалтеха доаьк 1918 шера Пятигорске, Грозне, Владикавказе, кхычахьа хиннача съездий соцаматш, Ухказа да Орджоникидзе новкъостий-сотратинний сурташ, С. Кировя, Я. Бутырина, Н. Буачнидзе, А. Шерипова ГI. Ахриева, Н. Гикало, И. Зязикова, Ю. Албогачиева. Мочкьийн-Юрта Горски республика чIоагIьеш 1919 шера 4 феврале хиннача съезде Орджоникидзе даь къамаьл. Бичеяховски байдаш йохаеш даь тIемаш хьагойташ да пенах доахка карташ.

Коэлагlча заье вайна гу тайп-тайпара материалаш, макеташ, сурташ, кхыйола хIамаш. Цу хIамаша хьажоаккх денинициашца лоаттабаь къовсам, майра латаш хинна къахьегама гIаллIай, ТIой-Юртеи Долакха-Юртеи хинна тIемаш. Цига даьха доацаш хиннаб Э. Гулиев, Ф. Тасуй, С. Габиев, кхыбараш а. Владикавказски инструкторски школа директор Е. Казанский вена хинна гIаллIаша сагдагIа, шийца 180 курсант а воалавеш. Денинициех латаш царех духкагIбараш байнаб, уж дIабехкаб Долакха-Юртарча камашамашка. ЧIоагIа корзагIбаьнна тIалеташ хиннаб денинициш. Иза дукхагIа хиларца 1919 шера Владикавказа дIалаьлай моастагIаша.

Орджоникидзе вена тIаллагIай лоамашка, 1919 шера февраль. Сетта. Мужечеи ДаьттагIеи корабьаьб цуна тешаме новкъостий — Хакиев Махьмад, Исламов Зоярбин. Цар лелаьеш кхо бутт совгIа ха яьккхай по, уж моттигаш хьаьхокхаш макеташ а я музее.

Депала дика белгалонаш гойташ да Къаскемерча, СоетIаттарча, Долакхарча партизанаша леладаь хIамаш. Хьалтеха доахк И. Гандарови М. Хакиеви — Орджоникидзе новкъостий, кхыбараш тIабола сурташ.

1919 шера Орджоникидзе лохаш хиннаб деникинщаш, пар 6 миллион сом ахча дилла хиннад Орджоникидзе карвоалававучина дала, цхьа-басъьла, цунах хIама хиннад. ГIаллIаша Пхьуй яхача лоаман юрта дIавигав из ший новкъостащца цхьана, Цхьа ха яьккхай цо Ольмурзиев Жабраьила цIагIа заьгаш. Унхаца цамогаш а хинна тифах веннав комиссар Я. Бутырин.

Пятьлагlча заье хьалтеха доахк ГIаллIай эгтара хьалха хиннача коммунистий сурташ. Гойташ ба унхаца деналол долаш а маIра а моастагIаша дуьйаьа даьтта ГIаллIайчен сийдола къонгаш: Яндиев ЗэIам — дошлой полка командир. Нальчик Мандре — партизан, Дудаев Султан — XI арме штабан начальник. Ахриев ГIалпур — ГIаллIай ревкома председатель. Ухказа я Орджоникидзе цIагIа леладь хIамаш, орденаш, телефон, паха цуннa совгIата кхаьхIита альбомаш.

Хоза кийчъа и Орджоникидзе муIтал а деш «Малгобекнефть» НГДУ вIашагIйолла чаа хана оттаьа хинна маIкет. Цу хана из хиннав езаш промышленоста нарком. ...Серго Орджоникидзе кхелхаь 1937 шера 18 феврале, из хоам беш да цу хьажа ярдальца газеташ. Орцхаов Хизар нерте а волаш из ДIавоалла яха хиннаб гIаллIай делегаци. Из сурт а да музее.

Гуржегlа Гореш яхача юртара а я Орджоникидзе музей. Цига директор я цун йоI Этери Григорьевна Орджоникидзе. Мужечарча музея хоа хIанз а доаьш да 1919 шера февраль-март-апрель бетташка Серго Орджоникидзе ваьха зIамиг цIа.

Серго Орджоникидзе цIи Кавказерча къамата цIакхоа а йицлургьыш.

Уж тIехьхарча массеи дийнахьа эхарш нах хиннаб музее баьхка.

Т. ХАШИЕВ.

РЕПОРТАЖ

Халкъа поэта хетаяь

Дiадахача оршот дийнахьа Республикански тенний театре хилар гIаллIай поэт Яндиев Жамалдин вах 70 шу дузаш хетаяь дагалоацама сайре. Цига баьхкабар цун кхолламбезарш, бовзараш, ше ше вовзар а везаш а хиннаш, цун новкъостий, доттагIий, культура а искусства а болхлой, цун гергара нах. Царна юкъе вар СССР халкъа артист, Социалистически Къахьегама Турпал Эсамбаев Махьмуд, Нохч-ГIалгIай АССР культура министр А. Кандуров, журналисташ, студенташ, журналисташ.

Фойе хьалтеха доахкар Яндиев Жамалдин тайп-тайпара хаттарш сурташ, кийчъа яр письмой копеш, стихаш, кхыдола документаш, хIамаш тIайола стендаш, поэта ницкъай выставка.

ХьатIаотт сайре дIайолалу ха. Ека йолалу дог хьоастаи, йолуча вайнаьха музыка ангкрдаш. Лаьттару музыка, цун фоне гIолла вайна хьахоз Яндиев Жамалдий оаз. Цхьан юкъа хоза а из вайца ва, цIанкха вайгара кхьаьста вац даьхни сацна хетийташ массаненна дег чу боьнаб бе-заме хет вайна поэта из оаз.

Сцена тIа боал — тешиний театра артиста Мальсагова Роза.

— Сайре даьккъала хийлашун, хьамсара новкъостий, деза доттагIий, оаз цо. — Таханара вай сайре я я да-ькъала, хIана аьлча, тахан вай цIей да. Нохч-ГIалгIай поэт Яндиев Жамалдин я, вайна я, леладь гIулаккхаш а, оала дош а лоаман фо, хьастара хий санна цIена хиннача, вокхачIунца из къона, берашца — бер хиннача Яндиев Жамалдийна хетадаь, воваларна из кхоьдагаеозвийте, ца вокхачIунца цун сон хьажийта, цун кхоллам а вахара никкъ а бовзийта дагалаьца.

Цу сайренна лаьрхIа поэтиний конференци шийлагIбар а ведущи хиннар Роза яр.

Поэзиште дакъа доацаш бар Нурадилов Хаппаший цIергIа Нохч-ГIалгIай театра артисташ Дасхиев Батыр, Кодзоева Дугуркан, тенниий театра артиста Медведева Татьина, Шахпаранов артист-ташн солист Мазаев Іалви, пианистка Долакова Зара, РСФСР халкъа артисташ Надеждина Нонна, Хавричев Евгений.

Яндиев Жамалда дагалаьца цун кхоллама а вахара а оагIоиех, къамаьлаш дир Эсамбаев Махьмуд, М. Сулаева, А. Бокова, Г. Гагиева, М. Вышегурова.

Сайре кийчъьяраитта, Жамалда дIакхоссаш даь бахьанашта баркал оалаш къамаьл дир поэта сесага Мальсагова Раис.

Б. АБАДИЕВ.

КАГИРХОЙ ЦIЕЙ

Уж деношка Старопромысловски районе хилар «Призывник» Дешна хетаьв мероприятеш. Цига гулбенаьрий бIарг тIаоттагIболча хьалтеха доаллар «Экзаре гIулаьх дар—хIара советски сага декхар» яха лозунг.

Призывной пункте баьхка-ча нагийча нахата дIайха моаршал хоатташ къамаьлаш дир Старопромысловски район военкома В. Константинова. ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара Л. Мигунова, тIемаш вечераша «Старогрознефть» НГДУ БПУ начальника заместитела, района ветеранш Совета председателя В. Пичугова.

Цул тIехьагIа дIайолаелар спорта тIема-прикладной тайпех йола яьхьаш. Кагий нах хьоьсабелар духьхьелаш йолча новкъа дIадарах, тоя кхосарах, турника тIа хьалъоазалларах. Яхьаша хьахьекхар мишта кийчбенна кагирхой экзарс гIулаьх де баьхара. Дукхагlболчарна «диккей» «Техдинкем» оценкаш оттайр жюре доаьхьашхоша. Къаьстта шоаш дика кийчо яь хилар гойтар Л. Кайгарова, А. Григорашенкос, У. Товсултанова, кхычар. Котбаьнараитта совгIата делар.

Хуррбогlча бIухошта бокха гIайла луш чакхдаьлар «Призывника Ди».

Н. ОЛИМПИЕВ.

КЕРДА МАРКАШ

ЛОАМИЙ ЭКСПЕДИЦЕХ

СССР бувзама Министерствас арахийцаш тIе марках латташ йола. Даймекка а дуне-хьалха хьажа кхыбараш а Гонзаш йолча альпинизма объекташ дувцаш йола сери.

Сери хьаелл Памирера Ленина пик оала-лоам тIаболча маркас. Цу лоама ла-кхал 7134 метр. Эгтара хьалха цу тIа бабинаб нах 1934 шера. ПоллагIьяр — Памирерча Корженевский Шерапиров кулгалдеш хинна эрсий экспедиций. Хьалта малбузехьарча оагIоряхьа — А. Соттаева кулгалдеш хинна английски журнала.

Уж маркаш йохкаш я вай республике.

П. МИНАЕВ.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

1986 шера 1 октябре дена 31 октябре яхкачалца цIагIа газах ехкарамзле йоацаши ихкочамбеши пайда эпара лаьрхIа кхьаьста мероприятеш чакъ я а р ц а «Грозограза» ЭПУ-с коачача газаша болх беш йолча плитех пайда оцара бокъонаш дагайохийт.

Газови плитах пайда эцаьхьа помещене фо чудайта дезаш, плитай хьанашца газови баллона вентили дIакъаьлайий тIийшачу тIехьагIа маьра баллона вентиль хьа ма елла.

Хьалсега цIилеторг горелкана дIатIахьо, тIаккха горелка кхьаллотаеш йола кранин хьаелла, из дича газ горелке перригача Іургашна дотваьла саз.

Плитас болх беча хана кухнера форточка хьаделла.

Духовка горелка хьаллотаялехьа шкафа чу 2—3 минута фо чудайта деза нийха йилла. ТIаккха хьаллотадь кахьат горелкана дIатIа а дихьа духовка кран хьелла саз.

Газови плитах пайда яйца дальча, плитай кранникаш газови баллона вентили дIакъовла.

Плитана ехача ремонт яра хьанъехьа телефон тоха гаьнаш цIергIа дош шоашта дагадоаргIахоч.

«Партийни комитета секретара дош» яхача рубрикана кIла я Горячеводски УБР парткома секретара И. Серебрякова «Инициатива, опыт, лехам» яха статья.

«Агитаце практика» яхача рубрикаех йолча публикацеша я А. Шерипова цIергIа ГНПЗ 40-2 установка начальника, политинформатора Ю. Даданя «Фу яйца вода хьо нах болча», В. Павлова «Яхье котало яьккхараш» яха корреспонденцеш.

ХЬАМСАРА ЦIЕН-НОАНОЙ!

Дувла тха № 14 йолча «Все для шитья» яхача ткана тIа. (Победа цIергIа пр. 12). Цу чу шун эца таро курглы:

метта тIатувса тата — шорал 1 м. 40 см. (Инде хьадаь);

«Алеко» яха костюмаш ю кIада — шорал 1 м. 40 см. (г. Иваново хьадаь);

драп — шорал 1 м. 40 см. (г. Москве хьадаь);

дьарс кIадаш (Японе хьадаь).

Дувла тха тина тIа!

«Промтовары» объединенин.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

Эцархошта гIулаьх дарга лаьрхIа № 7 йолча «Орбита» яхача фирменни тика-салона (В. И. Ленина цIергIа пр. 104) октябрь бетта цхьаннха мукъа ди а доацаш, ший массазарча распорядкагIа — 10.00, сахьат даьлча денз 20.00 сахьат далалца болх берга. Перерыв 14.00 сахьат даьлча денз 15.00 сахьат далалца хургьыш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Кагирхой творчество».
9.05 — «Теш». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа серия.
17.45 — С. Рахманинов, Вакарин — творчествоца оагIонаш.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Іуйранара немаш». Мультипликационни фильм.
19.10 — Венсни пIашагIехьетара наькъадолхаш.
19.40 — «Нердадараш».
19.45 — «Теш». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа серн.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Фу? Маца? Мичахьа?» Телевизионни викторина. Ямстедаьлча — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Іуйранара гимнастика».
8.15 — «Тха франц». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гIа класс.
9.05, 13.10 — Английски матт, Іомабу 1-гIа шу. 28-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархоьта. Обществоведени.
10.35, 11.40 — Истори. 7-гIа класс.
11.05 — «Вай беш».

ХЬЕХАРХОЧУН ЭКРАН

12.10 — М. Ю. Лермонтов. «Мцыри». 7-гIа класс.
12.35 — Зоологи. 7-гIа класс.
13.40 — Хьа ленински бибliотека. В. И. Ленин «Нилматтехьнаш базий плов».
14.10 — Аркадий Гайдара вахари книгеи.
14.35 — «Уроаш йьнначул тIехьагIа». «Юрта хьехархо вонаш».
15.25 — «Нердадараш».
17.38 — Передачай программаш.
17.40 — Атеистически темаех. «Къобдза тIIнрг а экзотика цу оагIонаьха». Фильм.
17.50 — Хьуыцъам-86. «Дуга нехдерий бекитохкама ха».
18.25 — Литературни пIазрагIбаьнна (гIаллIай меттала).
18.50 — Ленински гварде бIухо. Г. К. Орджоникидзе вачча дийнахьа денз 100 шу дузаш.
19.10 — «Нохч-ГIалгIайчен дош».
19.30 — «Комиссе объект дIазы...».
19.50 — «Бийса даьнъала хийла чун, берашI».
20.00 — «Юртарча клубе» (мехчий меттала).
20.30 — «Пулаинх миштa ду шоана?».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Сайна хьаIазъо». Художественни фильм.
23.15 — «Нердадараш»

25 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «АБВГДейка».
9.10 — «Теш». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа серн.
10.25 — Хьасташ. Архангельски спортсменкаш.
11.00 — «Дай - моанол ди — шоатта».
12.30 — «Тха безам, Дахье...» Я. Кондырева стихаашта дахна нIлеш.
12.50 — «Художникех дола дувцаш». Латвийски ССР халкъа художник Дмемма Сиуляне.
13.20 — Массанена а хIараненга а.
13.50 — «Хамахи шийкн». ПоэтгIаша антологи. Михаил Исаковский.
14.10 — «Нердадараш».
14.25 — Сийлахьа Октябрь юбилейга. «Восстане майда». Художественни фильм.
15.55 — «ДетгIаттан». Телевизионни журнал.
16.25 — Халкъа творчеста шоллагIа Ерригсоюзни фестиваль.
17.00 — «ХьайбаIй дунен тIа».
18.00 — «Идея эш».
19.05 — «Афганистана нагIрой». Документальни фильма премьера.
19.30 — «ДIакхоа хаьара репортаж». Историно - маьларни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Цхьаттден сайрийна. «Дерригга а безамгара дIадоалу...».
23.10 — Классически латарах дунен чемпионат. Венгрера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Іуйранара гимнастика».
8.20 — «Ниiса вариант». Инма - дошлагIа фильм.
8.36 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Вай беш».
9.45 — «Іуйранара почта». Музыкални передача.
10.15 — Удмуртски телевиденне программа.
11.15 — «Тво Адама хьаех». ГДР телевиденне концертни программа.
12.05 — «Сага йохкоч юр».
13.25 — Дунен художественни культура. Роберт Бернс.
14.25 — «Дошо велосипед». Велобайкаш йола яхаш. ЧССР передача.
14.50 — «Александр Хабаров. Кхела дIаходдар». Телевизионни очерк.
15.35 — «Спорти личности». Е. Пятушова.
16.05 — Передачай программа.
16.10 — «Нохч - ГIалгIайчен кIнра».
16.20 — Кхоана — автомобильни транспорта Дне.
16.50 — «Ха кIентIаьх. Документальни фильм.
17.00 — «Транспортний дехкаршин проблеммаш» (нохчий меттала).
17.20 — «М. Лермонтова цIергIа театро сезон хьаелла».
17.50 — «Искусствай дунен тIа» (нохчий меттала).
18.20 — «ДIайг болча хьоашлагIа». «АйIадинга тамашийна лампа». Художественни фильм.
19.50 — «Бийса даьнъала хийла шун, берашI».
20.15 — «Нердадараш».
20.20 — Дунен музыкални культура гIазнера. А. Глазунов. 4 йолча симфони.
21.00 — «Ха».
21.45 — Экрана тIа кинономер. «Вай цхьаннхьара доашш-ма да».

26 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

АВТОМОБИЛИСТА ВОЛХЛОЙ ДИ

8.00 — «Ха».
8.40 — Ритмически гимнастика.
9.10 — «Массаза а новкъа».
9.20 — «Спортлото» 43-гIа тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулаьх ду Советски Союза!».
11.00 — «Іуйранара почта». Музыкални программа.
11.20 — «Нинъ берий клуб».
12.20 — «Музыкальни юкосе».
13.00 — «Юртара сахьт».
14.00 — «Ералаш». Берий санъедгаре журнал.
14.10 — «Умарашеле».
15.10 — СССР Пачхьахьарчен академически симфонически оркестра концерт.
17.00 — «Кинофайша».
18.00 — «Дунен халкъашата юкъера панорама».
18.45 — «Хьан улица тIа да цIей?».
19.25 — «Нердадараш».
19.30 — «Валлай гонахьа». Концертни студе Останкинн бенама сайре.
21.00 — «Ха».
21.45 — Оперни сцена мастераш. М. Кабалье.
22.45 — Футбольни обозрени.
23.15 — Классически латарах дунен чемпионат. Венгрера передача.
23.45 — «Нердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаоттаг».
8.20 — «Дошо IаI». Художественни фильм «Къмаьл».
9.55 — П. И. Чайковски цIергIа дарс «Дунен къамаьлаш та комнурса лауреатий концерт.
11.50 — «Дунен нагирхой».
12.25 — «Автограф». Нохкача класса шта лаьрхIа литературни викторина.
13.40 — «Легендай дунен чу уста путешествия». Карагандера передача.
14.10 — «Следствие ведут ЗнаТоКи». «Ухказа цхьаннхьа ма нах». Телевизионни спектакль. 1, 2-гIа доахIош.
16.10 — «ТIа корреспонденташ тешаш дувцу».
17.20 — «Нилх ала вай, доттагIий».
17.47 — Художественни самодеятельности районашкол выступлени.
18.20 — «Инструментальни мутька.
18.55 — «Хьуна приключения». Мультипликационни фильм.
19.05 — ДIаоюх Молдавски радиое телевиденне симфонически эстрадни музыка оркестро.
19.30 — «Литературни Россин» яхача газета призах бадматтаха дIаг ю дукхагIа хьалхашта юкъера турнир.
20.00 — «Бийса даьнъала хийла шун, берашI».
20.15 — «Нердадараш».
20.20 — Дунен музыкални культура гIазнера. А. Глазунов. 4 йолча симфони.
21.00 — «Ха».
21.45 — Экрана тIа кинономер. «Вай цхьаннхьара доашш-ма да».

ДОШО ГIУЙРЕ

Юкъебахаб гуйран шоллагIа бутт октябрь. Колхозашкен совхозашкен ткаьшкара балхаш чудергаш латт, нагтахьа мара гац даьгIенашка дакъаш доакха хьаIбаш. Лоаладьаьча доно цицхаш техача сапна я хьу. Массанахьа хьун яхорий хьадж йоагIа, ткачаш латт хьамискаш, коиаш, шекар сапна мерза я гIиригташ. Чубузашу латтача маьлха зIамарапа мархIаелай дото бесса йийрза дак.

Города паркашка, скверашка гIаний кIувс. бижаб. Бераш лел цу тIа гIоллa удаш, делаш, цIогIарг дет-таш. Нагтахьа ткъоворнашта юнъе хьазлгг цIовз.

Гуйренаши сайренаши шийла яле а, деношi бIайха гIирс тIа да бувхаш лела йиш йолаш хул. Цудухьа дуиха нах хул ара. Хоза хет парна гуйрен сурташ.

М. КАРТОЕВ.

Хь. - Б. ИСРАИЛОВА дилла сурт.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХОХЬОШ ДА 1987 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, уа. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; дехкаронаша секретара — 2-84-68; отделаш: партийни хаара — 2-90-12, 2-54-04; промышленостера транспортера — 2-75-81, 2-65-01; юрта боазама — 2-47-84, 2-90-66, культура — 2-64-75, 2-75-78, письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-90-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-86.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02414. «Грозненский рабочий» нада тельства типографь, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4109.